

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร*

EFFICIENCY IN THE MANAGEMENT OF BUDDHISM PROPAGATION
WORK OF THE SANGHA AT KHLONG LAN DISTRICT
IN KAMPHAENG PHET PROVINCE

พระณภัทร สิริธมโม (ทองเพิ่ม), พระพิทักษ์ कुमारโกโซ,
พระครูสังฆรักษ์โกศล มณिरตนา

Phra Naphat Siritummo (Thongpoem), Phra Pitak Kanarukko,
Phrakhrusangkharak Kosal Maniratana

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: sunjula00@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานเผยแผ่ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากพระสงฆ์ จำนวน 167 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากพระสงฆ์ จำนวน 9 รูป และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.615) 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า อายุ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาแผนกนักธรรมและวุฒิการศึกษาแผนกเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษาและวุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และ 3. ปัญหาอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ด้านผู้ส่งสาร

*Received September 1, 2025; Revised September 17, 2025; Accepted October 2, 2025

มีความเข้าใจในประเด็นไม่ชัดเจน ผู้เทศน์ไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า ด้านสาร อธิบาย เนื้อหาขาดตกบกพร่องไม่ครบถ้วน ด้านช่องทาง ปรับตัวตามไม่ทันเทคโนโลยี ด้านผู้รับสาร ผู้ฟังมีความเอินเอียงต่อการเทศน์ ทำให้ไม่เปิดใจรับฟังและไม่ได้รับประโยชน์ จากการเทศน์

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการ; งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระสงฆ์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the efficiency level of Buddhism dissemination management by administrative monks of Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province 2. To compare the efficiency of dissemination work based on personal factors, and 3. To study the problems, obstacles, and suggestions for Buddhist disseminating work, conducted by the mixed research methods, by collecting quantitative data from 167 monks, analyzing data using descriptive statistics, frequency values, percentages, averages, standard deviations, and multiple regression analysis, The qualitative research, data were collected using in-depth interviewing 9 monks, and analyzing data using descriptive content interpretation.

Findings were as follows: 1. The overall efficiency level of management for the dissemination of Buddhism was high ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.615). 2. The comparison of opinions on the efficiency of management for the dissemination of Buddhism was found that the age, position in the Sangha, academic qualifications in the Dhamma department and academic qualifications in the Pali department were different, and the overall opinions were not different, thus rejecting the research hypothesis. As for monks with different years of ordination and general education qualifications, they had different opinions, by overall, with statistically significant different level at the 0.05, accepting the research hypothesis; and 3. Problems and obstacles to the efficiency of managing the dissemination of Buddhism was found that the message senders had an unclear understanding of the issue. The preacher did not prepare in advance. The message explained lacked of completeness. The message channel was unable to keep up with technology. The receiver had

a bias towards the sermon, which made them not open to listening and did not gain benefit from the sermon.

Keywords: Efficiency; Management; Buddhism Propagation Work; Sangha

บทนำ

งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์ได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ประชาชนในวงกว้าง อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรยังเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งในด้านการวางแผน การประสานงานและการใช้สื่อที่เหมาะสม เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเหล่านี้อย่างละเอียด เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตเป็นความเชื่อจุดแสงเทียนส่องทางในการดำเนินชีวิต เพราะมีหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีคุณค่าและมีความสุข ความเจริญต่อตนเองและครอบครัว (พระอริการสูรศักดิ์ สุขุมมาโล (คงเมือง) และพระมหาสุนันท์ สุนันโท, 2561) ชุมชนในอำเภอชาติคีลธรรมอันดิงตามแบบชาวพุทธ มีความเป็นอยู่โดยปราศจากหลักพื้นฐานคือหลักศีล 5 เช่น ปัญหาการติดสุรา การพูดโกหก อันทำให้เกิดความเดือดร้อนในครอบครัว ชุมชนและสังคมเป็นส่วนใหญ่ (พระครูวิสิฐสรภาน (กฤษณชัย สุขชาติ), 2560) เห็นจาก ปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนานั้นมีพื้นฐานปัญหามาจากเรื่องเดียวกัน คือ ขาดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เพียงพอในการเผยแผ่ ขาดวิธีการหรือกลวิธีที่ดึงดูดใจ (พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อหาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารของพระสงฆ์ที่มีต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 285 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 167 รูป จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 รูป ดังนี้ 1. พระสังฆาธิการระดับอำเภอ 2. พระสังฆาธิการ ระดับตำบล 3. ประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล รวมจำนวน 9 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางและผู้รับสาร ด้านละ 6 ข้อ จำนวน 24 ข้อ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 1. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม 2. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์และ

ขอความร่วมมือจากอำเภอกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าไปแจกแบบสอบถาม 3. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับพระสงฆ์ในพื้นที่ปกครองคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 167 ชุด 4. นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากพระสงฆ์ในเขตอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุमान ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความต่างจะทำการเปรียบเทียบความต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ในภาพรวม

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้สั่งการ (ผู้บรรยาย)	3.69	0.615	มาก
2. ด้านสาร (หนังสือธรรมะ, กัณฑ์เทศน์, วิดีโอ)	3.59	0.679	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ในภาพรวม (ต่อ)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. ด้านสาร (หนังสือธรรมะ, กัมภ์เทศน์, วิดีโอ)	3.59	0.679	มาก
3. ด้านช่องสาร (ฟังธรรม, เว็บไซต์, วิทยุ, โทรทัศน์)	3.37	0.825	ปานกลาง
4. ด้านผู้รับสาร (ชาวพุทธ)	3.62	0.620	มาก
รวม	3.57	0.619	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.619) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้ส่งสาร (ผู้บรรยาย) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.615) ด้านผู้รับสาร (ชาวพุทธ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.620) ด้านสาร (หนังสือธรรมะ, กัมภ์เทศน์, วิดีโอ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.679) ด้านช่องสาร (ฟังธรรม, เว็บไซต์, วิทยุ, โทรทัศน์) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.852)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารของพระสงฆ์ที่มีต่องานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่าT/F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	การบริหารจัดการงานเผยแผ่	1.901	0.132	-	✓
2	พรรษา		3.209	0.053	✓	-
3	ตำแหน่งทางคณะสงฆ์		-0.266	0.831	-	✓
4	วุฒิสามัญศึกษา		6.574	0.002	✓	-
5	วุฒินักธรรม		0.303	0.823	-	✓
6	วุฒิเปรียญธรรม		2.966	0.087	-	✓

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า อายุ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิกการศึกษาแผนกนักธรรม และวุฒิกการศึกษาแผนกเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษา และวุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 1. ด้านผู้ส่งสาร มีความเข้าใจในประเด็นหลักธรรมไม่ชัดเจน ผู้เทศน์ไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า ข้อเสนอแนะ เรียนรู้ พัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจ หาความรู้เพิ่มเติม 2. ด้านสาร อธิบายเนื้อหาขาดตกบกพร่องไปบ้าง ไม่ครบถ้วนตามความเดิม ข้อเสนอแนะ อัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและอุปมาเปรียบเทียบกับเข้าใจง่ายกับหลักธรรม 3. ด้านช่องทาง ปรับตัวตามไม่ทันเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะ การใช้เทคโนโลยีมีลตีมี่เดียให้เป็นที่สื่อในการดึงดูดความสนใจ และ 4. ด้านผู้รับสาร ผู้ฟังอาจมีอคติต่อการเทศน์ ทำให้ไม่เปิดใจรับฟังและไม่ได้รับประโยชน์จากการเทศน์ เกิดความเบื่อหน่ายและไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังเทศน์ขาดความสนใจในเนื้อหา หรือรู้สึกว่าการเทศน์ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง ทำให้ไม่เกิดความตั้งใจในการฟัง ข้อเสนอแนะเลือกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสม และข้อเสนอแนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย ควรพัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจ หาความรู้เพิ่มเติมในหลักธรรมให้ชัดเจน ควรมีการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและอุปมาเปรียบเทียบกับเข้าใจง่ายกับหลักธรรม ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีมีลตีมี่เดียให้เป็นที่สื่อในการดึงดูดความสนใจและ ควรเลือกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.619) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเอกกวี ญาณวโร (แก่นวงษ์คำ) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.350)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประทีปวัชรารัตน์ (วิเชียร ปณญาทีโป) และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกการบริหารจัดการอริกรรมของคณะสงฆ์อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักการบริหารจัดการอริกรรมของคณะสงฆ์อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน 2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุธรรมธีรานุกุต (ธีรศักดิ์ ธมมธีโร) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ใน อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกัน 3. พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระภุชฌนพล คุณงกโร (กลีนพยอม) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการอริกรรมของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุสงฆ์ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการอริกรรมของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกัน 4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพงษ์ศักดิ์ รตนญาโณ (ทองละมุล) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอ บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกสามัญศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน 5. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกนักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกันโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร (เนตรนพ) (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกนักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นของที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และ 6. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านผู้ส่งสาร มีความเข้าใจในประเด็นหลักธรรมไม่ชัดเจน ผู้เทศน์ไม่ได้เตรียมการล่วงหน้า ข้อเสนอแนะ เรียนรู้ พัฒนาศักยภาพและทำความเข้าใจหาความรู้เพิ่มเติม ด้านสาร อธิบายเนื้อหาขาดตกบกพร่องไปบ้าง ไม่ครบถ้วนตามความเดิม ข้อเสนอแนะ อัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และอุปมาเปรียบเทียบให้เข้าใจง่ายกับหลักธรรม ด้านช่องทาง ปรับตัวตามไม่ทันเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะ การใช้เทคโนโลยีมีลติมีเดียให้เป็นสื่อในการดึงดูดความสนใจ ด้านผู้รับสาร ผู้ฟังอาจมีอคติต่อการเทศน์ ทำให้ไม่เปิดใจรับฟังและไม่ได้รับประโยชน์จากการเทศน์ เกิดความเบื่อหน่ายและไม่ได้รับประโยชน์จากการฟังเทศน์ ข้อเสนอแนะเลือกกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสิฐสรภาน (กฤษณชัย สุขชาติ) (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิฑูรย์ชุมชนวัดเนินมะคึกวนาราม ตำบลน้ำรั่ม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ส่งสารไม่เข้าใจศัพท์ทางพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่ในชุมชน ผู้ส่งสาร ขาดการหาข้อธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์สังคมปัจจุบัน ขาดผู้จัดรายการที่หลากหลายแนว ขาดความต่อเนื่องของเนื้อหาในการให้ข้อมูลข่าวสาร ขาดเนื้อหาที่ทันสมัยและเข้ากับสังคมปัจจุบัน ขาดช่องทางการส่งสารยังไม่ ทันสมัยไม่ครอบคลุม การส่งสัญญาณขาด ๆ หาย ๆ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรเปิดโอกาสหรือให้มีเวลาได้สอบถามในช่วงท้ายรายการเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ควรให้ผู้จัดรายการหาข้อมูลสังคมปัจจุบันและนำธรรมะที่เหมาะสมมาสอนควบคู่จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ควรหาผู้จัดรายการเพิ่มจะได้ฟังหลากหลายแบบและให้เหมาะแก่ผู้ฟังแต่ละวัย

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้เป็นองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้จริงดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร (ผู้บรรยาย) ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน ทักษะในการสื่อสาร บุคลิกภาพที่น่าเลื่อมใสศรัทธาและจริยธรรมที่ดี สิ่งสำคัญคือผู้เผยแผ่ต้องมีความศรัทธาในสิ่งที่ตนเองเผยแผ่ การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์และบุคลากรทางการเผยแผ่

เป็นสิ่งสำคัญ ควรส่งเสริมการศึกษาพระธรรมวินัยควบคู่ไปกับทักษะการสื่อสารที่ทันสมัย ผู้ส่งสารควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างลึกซึ้ง สามารถอธิบายให้เข้าใจง่ายและมีทักษะในการสื่อสารที่ดี พระสงฆ์ควรมีเมตตาและเข้าอกเข้าใจผู้ฟัง สามารถปรับวิธีการสอนให้เข้ากับพื้นฐานและความสนใจของผู้ฟังได้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็จะเข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพนั้น ไม่ใช่แค่การนำเสนอหลักธรรมเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงเนื้อหาที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มีความถูกต้องและนำเสนออย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบที่น่าสนใจ การเลือกใช้และผสมผสานช่องทางที่เหมาะสมกับทั้งผู้ส่งสาร เนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายจะช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีพลัง การเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพนั้นจึงไม่ใช่แค่การให้ แต่เป็นการเข้าใจผู้ฟังอย่างถ่องแท้และเปิดโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วย

สรุปได้ว่า การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์และบุคลากรด้านการเผยแผ่ควรเน้นทั้งความรู้ด้านพระธรรมวินัยและทักษะการสื่อสารสมัยใหม่ ผู้ส่งสารควรสามารถอธิบายธรรมะให้เข้าใจง่าย ปรับเนื้อหาให้เหมาะกับผู้ฟังแต่ละกลุ่ม และมีเมตตา เข้าใจผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง การเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพจึงต้องไม่เพียงแค่อำนาจข้อมูลธรรมะ แต่ต้องเข้าใจผู้ฟังและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยการเลือกเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มเป้าหมาย จะช่วยให้การเผยแผ่เข้าถึงผู้คนได้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์เกิดความยินดีต่อการปฏิบัติงาน
2. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรจัดฝึกอบรมคัดเลือกคนที่มีความรู้เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ
3. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรจัดการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร
4. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการติดต่อประสานงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรมีการฝึกอบรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แก่พระสงฆ์ ก่อนออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาจริง

2. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรศึกษาและวิจัยเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้เหมาะสมกับการปรับใช้ในชีวิตประจำวันและให้เกิดแรงจูงใจในการประพฤติปฏิบัติ

3. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรติดตามสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมแล้ว นำธรรมะมาแทรกสอดจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. คณะสงฆ์อำเภอคลองลาน ควรจัดหาอุปกรณ์ที่มีส่วนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่บุคลากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการบุคลากรภายในเขตอำเภอหรือ ปัจจัยที่มีต่อการ เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาพระสงฆ์ในเขตปกครองอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานของพระสงฆ์มากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาในการเผยแผ่ เพื่อนำมาใช้ในการคิดเนื้อหา ที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และตระหนักเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้นไป

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมเพื่อเป็นการ เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาวิจัยขั้นสูง เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปสร้างเป็นนวัตกรรม อย่างเป็นรูปธรรมในการบริหาร จัดการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

4. ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบที่หลากหลาย ผ่านสื่อเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

พระกฤษณพล คุณงกโร (กลิ่นพยอม). (2561). *แนวทางการบริหารจัดการอริกรณ์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง* (สารนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูประทีปวัชรารณ (วิเชียร ปญญาทีโป) และคณะ. (2565). กลไกการบริหารจัดการ อริกรณ์ของคณะสงฆ์อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(2), 194–208.

พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร. (2563). ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์ วัดประยุรวงศาवासวรวิหาร กรุงเทพมหานคร. *วารสารพุทธ นวัตกรรมและการจัดการ*, 3(1), 20–33.

- พระครูวิสิษฐสรภาน (กฤษณชัย สุชาโต). (2560). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสถานีวิฑูฯ ชุมชนวัดเนินมะคึกวนาราม ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดตาก* (สารนิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุธรรมธีรานุกต (ธีรศักดิ์ ธมมธีโร). (2564). *ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสุขสันต์ ยสินธโร (เนตรนพ). (2560). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพงษ์ศักดิ์ รตนญาโณ (ทองละมุล). (2561). *การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้าน รักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอ บางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี* (สารนิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการสมชาย อินทโชโต (จันทร์เกตุ). (2562). *การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ในอำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมมาโล (คงเมือง) และพระมหาสุนันท์ สุนนโท. (2561). *เทศนาวิธีเพื่อ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2-2), 195–207.*
- พระเอกภวิ ญาณวโร (แก่นวงษ์คำ). (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตามแบบ ธุดงค์วัดของวัดพุทธโฆษาภวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร. (2564). *ข้อมูลวัด จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกำแพงเพชร.*
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.